

Činnost prostředků PVO armády v soudobých operacích

Podplukovník Oldřich Laciňák,
podplukovník Vladimír Sálík

Autoři uvádějí v článku své názory na zásady provádění protivzdušné obrany v soudobé operaci armády v podmínkách jednotného velení všem pozemním prostředkům PVO vojsk. Důraz kladou na účelné a sladěné použití jednotlivých prostředků PVO v různých druhích armádní operace.

Názory západních vojenských teoretiků na charakter příští války ovlivňují podstatným způsobem budování ozbrojených sil a přípravu vojenské ekonomiky, přičemž mimořádná pozornost je věnována rozvoji prostředků vzdušného napadení. Vedle přezbrojování pilotovaných prostředků vzdušného napadení probíhá zkvalitňování a zavádění nových bezpilotních prostředků vzdušného napadení. V důsledku zavádění jaderných a raketových zbraní do výzbroje pozemních vojsk a do výzbroje vojenských vzdušných sil je prováděno především americkým velením přehodnocování zásad společné činnosti taktického letectva s pozemními vojsky. Počet pilotovaných prostředků se zmenšuje, avšak počet bezpilotních prostředků vzdušného napadení se zvětšuje.

Současný stav radiotechnických, navigačních a spojovacích prostředků zabezpečuje provádět úder letectvem a bezpilotními prostředky vzdušného napadení i za ztížených meteorologických podmínek a v noci. Operace pozemních vojsk a bojová činnost vzdušného nepřítele bude probíhat také při využití rozsáhlého rušení palubními a pozemními protiradiotechnickými prostředky.

Obrana a ochrana vojsk a objektů týlu před úderem ze vzduchu se stává životně důležitou otázkou všech druhů vojsk. Základní úloha při odrazení a ničení nepřátelských prostředků vzdušného napadení ve vzduchu však přísluší prostředkům protivzdušné obrany.

Požadavky na soudobou PVO armády

Soudobé operace jsou charakterizovány intenzivní bojovou činností na zemi i ve vzduchu. Bojová činnost pozemních vojsk bez ohledu na údobí a charakter operace a bez ohledu na podmínky válčiště, denní a roční dobu, nemůže být úspěšná, nebude-li zabezpečena jejich spolehlivá obrana před úderem ze vzduchu. Velký význam má tato skutečnost zvláště v podmínkách počátečního období války, neboť se dá předpokládat, že překvapivé úder vzdušného nepřítele budou zpravidla předcházet bojovou činností pozemních vojsk. Proto také na soudobou PVO vojsk je kladen požadavek neustálé pohotovosti a okamžité akceschopnosti, která umožní včas získat zprávy o vzdušném nepříteli, včasným uvědoměním o něm čelit překvapení a aktivovat prostředky pro jeho odrazení a zničení.

Činnost prostředků PVO armády musí být sladěna s akcemi a činností vojsk působících v sestavě armády. Protivzdušná obrana musí zabezpečit vojskům armády úspěšně splnit úkoly operace. K vytvoření podmínek pro volnost manévru a pro úspěš-

né vedení bojové činnosti vojsk musí protivzdušná obrana v operaci armády

- včas zjišťovat nepřátelské prostředky vzdušného napadení a okamžitě o nich uvědomovat vojska a týlové objekty armády;
- bránit před úderem ze vzduchu uskupení vojsk armády, velitelská stanoviště, zásobovací základny, komunikační, spojovací a jiné objekty armádního týlu;
- zabránit nepříteli ve vedení vzdušného průzkumu;
- ničit nepřátelské vzdušné výsadky za letu a při jejich vysazování v pásmu armády.

Úkoly PVO armády je možno úspěšně řešit jen tehdy, bude-li včas zjištěn vzdušný nepřítel a budou-li údaje o něm rychle předávány na velitelská stanoviště raketového a hlavňového protiletadlového dělostřelectva a prostředků protiradiotechnického rušení, na velitelská stanoviště vojsk a týlových objektů armády. Úspěšného splnění úkolů PVO armády lze dosáhnout komplexním použitím vojsk PVO armády v těsné součinnosti se sousedy, se stíhacími letec-

tvem a s prostředky protivzdušné obrany státu. Součinnost s prostředky protivzdušné obrany státu nabývá značného významu především v podmínkách počátečního období války, kdy prostředky PVOS zabezpečují rozvinutí pozemních vojsk.

Uskupení vojsk PVO v operaci armády bude různé. Bude závislé na podmínkách, za nichž je operace vedena, na úkolech armády a důležitosti směru operace, na počtu divizí v armádě, na pravděpodobném a předpokládaném charakteru činnosti vzdušného nepřítele, jakož i na množství prostředků PVO, které jsou pro danou operaci k dispozici. Uskupení vojsk PVO má v operaci armády umožnit účinnou obranu hlavního uskupení vojsk a ostatních objektů armády takovou hustotou raketového a hlavnového protiletadlového dělostřelectva a prostředků protiradiotechnického rušení, která zabezpečí úspěšně vést boj s jednotlivými letouny, skupinami letounů a letounovými střelami nepřítele, působícími od výšek přízemních až do výšek stratosférických. Má-li být zabezpečeno úspěšné plnění těchto úkolů, je třeba, aby složení vojsk PVO umožňovalo také vytvořit souvislé radiolokační pole pro zjišťování vzdušných cílů na uvedených výškách do vzdálenosti od 60 do 200 i více kilometrů od předního okraje.

Z hlediska těchto požadavků na soudobou PVO armády je třeba, aby kromě organických prostředků divizí, vybavených hlavnovým protiletadlovým dělostřelectvem, působily v sestavě armády at už jako organické nebo posilové prostředky alespoň jeden pluk raketového protiletadlového dělostřelectva a jedna i více brigád (divizí) hlavnového protiletadlového dělostřelectva. Z prostředků protiradiotechnického rušení může být armáda výjimečně zesílena hodnotou až do jednoho protiradiotechnického praporu.

Organizace provádění protivzdušné obrany vojsk a objektů týlu armády raketovým a hlavnovým protiletadlovým dělostřelectvem

Nejúčinnějším prostředkem pro boj s prostředky vzdušného napadení, působícími ze středních a velkých výšek, je raketové protiletadlové dělostřelectvo, jehož takticko-technické parametry umožňují vést účinný boj s dálkovým dosahem do 30 km a na výškách do 22 km. Takticko-technické možnosti prostředků raketového protiletadlového dělostřelectva, především jejich

značný účinný dálkový a výškový dosah, vyžadují centralizované použití na stupni armády.

Uskupení raketového protiletadlového dělostřelectva v operaci armády se provádí v závislosti na charakteru, důležitosti a počtu objektů a s přihlédnutím k stanoveným úkolům a bojovým možnostem těchto prostředků. Takticko-technické vlastnosti a bojové možnosti raketového protiletadlového dělostřelectva umožňují provádět obranu na poměrně značně velkých prostorech. Je proto účelné, aby prostředky raketového protiletadlového dělostřelectva bránily především hlavní uskupení vojsk armády na hlavním směru. Bojová sestava raketového protiletadlového dělostřelectva musí splňovat požadavek odrazit nálet vzdušného nepřítele do pravděpodobné hranice bombardování. Z toho vyplývá, že nepřátelský vzdušný cíl je nutno zničit ještě za letu dříve, než splní svůj bojový úkol, tj. před svržením pum. Je-li ke zničení cíle třeba odpálit dvě až tři střely, musí bojová sestava raketového protiletadlového dělostřelectva umožňovat odpálení požadovaného počtu střel vzhledem k bráněnému objektu ještě před pravděpodobnou hranicí bombardování. Proto se baterie raketového protiletadlového dělostřelectva rozmisťují v prostoru bráněného uskupení vojsk do jednoho nebo dvou palebných sledů ve vzdálenosti od předního okraje vlastních vojsk do 8 až 12 km v útočné operaci a do 10 až 15 km v obranné operaci. Za těchto podmínek, kdy v obranné operaci je hlavní úsilí armády soustředěno na druhém pásmu obrany, bude bojová sestava raketového protiletadlového dělostřelectva zaujímana zpravidla tak, aby první palebný sled baterií byl v prostoru druhého pásma obrany a druhý palebný sled v prostoru částečně za tímto pásmem. Takové rozmístění umožňuje obranu hlavních sil na druhém pásmu obrany a pronikne-li pozemní nepřítel do hloubky obrany, umožňuje bez složitého manévru bránit druhé sledy a zálohy armády při přípravě a provádění protiúderu. Z hlediska palebných požadavků není vhodné, aby baterie raketového protiletadlového dělostřelectva byly vzdáleny mezi sebou méně než 10 km a více než 20 až 25 km. Technický oddíl pluku raketového protiletadlového dělostřelectva, který připravuje, kompletuje a dopravuje střely do baterií, se rozmisťuje v prostoru, který umožňuje skryté rozvinutí skladů, dílen a montážních linek. Není účelné, aby technický oddíl byl umístován přímo v sestavě nebo v blízkosti bojové sestavy baterií a z hlediska rychlé

dopravy střel není také účelné, aby byl vzdálen tak, že by byl značně zatěžován včasný přísun potřebného počtu střeliva do palebných postavení baterií.

Pluky raketového protiletadlového dělostřelectva působí při obraně stanovených objektů samostatně. Bude-li v jednom zájmovém prostoru působit více než jeden útvar, je v důsledku velkého účinného dosahu raket žádoucí, aby z hlediska pružného přidělování cílů a účelného provádění manévru bylo dosaženo centralizovaného vedení těmito prostředkům. V těchto případech budou z útvarů raketového protiletadlového dělostřelectva vytvářeny skupiny. Velitelem skupiny se stává vždy jeden z velitelů útvarů. Na stupni armády bude zpravidla vytvářena jen jedna armádní skupina raketového protiletadlového dělostřelectva.

Značně rozdílné takticko-technické možnosti a vlastnosti raketového a hlavnového protiletadlového dělostřelectva nejsou vhodné pro vytváření společných skupin. Tyto smíšené skupiny budou vytvářeny zpravidla jen ve výjimečných případech.

Útvary hlavnového protiletadlového dělostřelectva z počtu armádní organické brigády a posilových protiletadlových dělostřeleckých divizí bude používáno k zesílení obrany hlavního uskupení vojsk na hlavním směru, a to především na výškách pod dosahem raketového protiletadlového dělostřelectva. Dále bude útvarů hlavnového protiletadlového dělostřelectva používáno k obraně objektů armádního významu a bodového charakteru, tj. především k obraně velitelského stanoviště armády, postavení pozemního hlavnového a raketového dělostřelectva, objektů armádní zásobovací základny, přechodů přes vodní toky, horské soutěsky apod. V armádní operaci jsou v závislosti na počtu objektů vytvářeny zpravidla dvě i více armádních skupin protiletadlového dělostřelectva.

Tyto skupiny mohou být složeny z protiletadlových dělostřeleckých útvarů stejné nebo různé ráže. Pokud budou v soudobých operacích vytvářeny armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny k zesílení obrany hlavního uskupení vojsk na hlavním směru, bude výhodné vytvářet tyto skupiny zpravidla jen z protiletadlového dělostřelectva stejné ráže.

Divize prvního sledu armády na hlavním směru bude výhodně zesilovat útvary malorážního protiletadlového dělostřelectva a vytvářet u těchto divizí divizní protiletadlové dělostřelecké skupiny. V některých případech, a to zvláště tehdy, kdy divize působí na samostatném směru a nemůže být

bráněna systémem palby armádní skupiny raketového nebo středorážního protiletadlového dělostřelectva, bude účelné zesilovat divizi také útvary středorážního protiletadlového dělostřelectva. K posilování divizi působících na hlavním směru nebude zpravidla docházet při bojové činnosti v horském a zalesněném terénu a při vedení boje na široké frontě. Také v podmínkách, kdy armáda nebude mít k dispozici dostatečné množství prostředků protiletadlového dělostřelectva, nebude docházet k posilování divizi. Bude to především v podmínkách počátečního období války nebo při vedení obranné operace. Divize, které jsou ve druhém sledu nebo v záloze armády, nebudou zpravidla do doby zasažení zesilovány. Tyto divize budou provádět obranu vlastními organickými prostředky a v závislosti na prostoru jejich rozmístění mohou být bráněny prostředky armádních skupin raketového nebo hlavnového protiletadlového dělostřelectva, popřípadě stíhacím letectvem v celkovém systému PVO, organizovaném nadřazeným velitelem. Divize druhého sledu armády budou posilovány zpravidla až při svém zasazení do boje. Toto posilování bude prováděno na úkor objektů z podružných směrů, objektů armádního týlu a jiných objektů, které v závislosti na situaci ztratily na své důležitosti a významu.

V útočné operaci armády se hlavních sil organického i posilového hlavnového a raketového protiletadlového dělostřelectva používá k obraně hlavního uskupení vojsk armády na hlavním směru. Aby byl zabezpečen úspěšný přechod armády do útoku z chodu, je nutno, aby útvary, popřípadě skupiny raketového a hlavnového protiletadlového dělostřelectva, určené k obraně zasazovaných divizí prvního sledu, byly včas rozvinuty v prostoru zasažení.

V obranné operaci bude hlavních sil raketového protiletadlového dělostřelectva použito centralizovaně k obraně hlavního obranného uskupení vojsk armády. Poněvadž v obranné operaci budou zpravidla svazky armády bojovat v širších pásmech, nebude často účelné vytvářet armádní skupiny hlavnového protiletadlového dělostřelectva. Omezený účinný dosah hlavnového protiletadlového dělostřelectva nevytváří výhodné podmínky pro centralizovanou obranu hlavního obranného uskupení vojsk armády. Za těchto podmínek bude výhodné přidělovat útvary hlavnového protiletadlového dělostřelectva přímo divizím na hlavním směru. I v podmínkách útočné operace, a to zvláště v počátečním období války, kdy

svazky budou útočit na směrech a většinou mezi nimi nebude taktický styk, nebude účelné vytvářet armádní skupiny hlavního protiletadlového dělostřelectva k obraně vojsk prvních sledů, ale bude výhodné přidělovat tyto prostředky přímo jednotlivým svazkům. Hlavních sil raketového i hlavního protiletadlového dělostřelectva armády bude v počátečním období války použito k obraně prvního sledu, neboť za těchto podmínek bude armáda zpravidla útočit v jednom sledu a bude si vytvářet jen zálohu.



Během operace musí být zabezpečena nepřetržitost protivzdušné obrany vojsk armády. Tato nepřetržitost je dána možností nepřetržitého vedení účinné palby ve prospěch bráněných vojsk. Lze ji dosáhnout včasným a účelně organizovaným přemísťováním skupin a útvarů raketového a hlavního protiletadlového dělostřelectva v soulase s postupem bráněných vojsk. Manévrovací schopnosti pozemních aktivních prostředků protivzdušné obrany však neumožňují při soudobých tempích operací nepřetržitou obranu všemi prostředky na celou hloubku úkolu vojsk armády. Proto je nutno provádět toto přemísťování tak, aby největší množství prostředků raketového a hlavního protiletadlového dělostřelectva zabezpečilo v průběhu operace obranu hlavního uskupení vojsk zvláště při průlomu obranných pásem nepřítele, při zasazování druhých sledů do boje, při odrážení nepřátelských protiúderů, při přechodu z vodních toků, horských soutěsek apod. Čím větší je tempo operace, tím větší mezery vznikají v obraně vojsk, a to zejména čelních sledů. Zvyšování tempa soudobých operací vyžaduje při organizaci protivzdušné obrany stále těsnější součinnosti pozemních prostředků PVO se stíhacím letectvem. Proto k zabezpečení nepřetržitosti PVO musí být přemísťování pozemních prostředků PVO sladěno s bojovou činností stíhacího letectva, jehož bude nutno široce používat především v údobích, kdy PVO pozemními prostředky je v důsledku jejich přemísťování oslabována. Přemísťování raketového protiletadlového dělostřelectva může být prováděno po bateriích nebo přemístěním celého útvaru. V rámci pluku však bude toto přemísťování prováděno zpravidla po skupinách baterií. Přemísťování raketových prostředků musí být prováděno co nejrychleji a v nejkratší možné době. Přemísťování baterií (skupin baterií) musí být těsně sklobeno

také s přemísťováním řídicích radiolokátorů útvaru. Útvary raketového protiletadlového dělostřelectva budou v operaci armády provádět zpravidla jedno, maximálně dvě přemístění během 24 hodin. Při větším tempu operace je nutno provádět současně přemísťování celého útvaru, neboť jinak by docházelo ke zpoždování obrany za postupem bráněných vojsk. Stejně tak i přemísťování protiletadlového dělostřelectva, vyzbrojeného střeleckými a řídicími radiolokátory, je prováděno po skupinách baterií, zpravidla však po útvarech tak, aby většinou sil byla zabezpečena obrana vojsk v důležitých okamžicích operace.

Protiletadlové dělostřelectvo určené k obraně velitelského stanoviště armády a jiných objektů armádního významu provádí přemísťování v soulase s přemísťováním těchto objektů.

Při vedení útočné operace především v podmínkách počátečního období války povedou v operační hloubce svazky armády boj na směrech bez styku se sousedy. Provádět obranu těchto svazků armádní skupinou hlavního protiletadlového dělostřelectva je vzhledem k jeho omezenému dálkovému dosahu prakticky nemožné. I tato skutečnost znovu potvrzuje, že charakter soudobých operací již neumožňuje centralizované použití hlavního protiletadlového dělostřelectva k obraně hlavního uskupení vojsk armády. Tuto centralizovanou obranu umožňuje dnes již jen raketové protiletadlové dělostřelectvo. K vytváření armádních skupin hlavního protiletadlového dělostřelectva bude zpravidla docházet při obklíčování a ničení větších uskupení nepřítele, jehož se zúčastní více než jedna divize. Ve všech ostatních případech bude výhodnější hlavním protiletadlovým dělostřelectvem zesilovat divize a vytvářet divizní protiletadlové skupiny.

Během operace vedené v počátečním období války bude účelné svazky na hlavním směru zesilovat hlavním protiletadlovým dělostřelectvem. Aby bylo zabezpečeno rychlé pronikání tankových svazků na jednotlivých směrech, je třeba důsledně a nepřetržitě organizovat PVO. Je žádoucí, aby v počátečním období války tankové svazky prvního sledu armády byly zesíleny již od počátku operace malorážním protiletadlovým dělostřelectvem. V důsledku poměrně nízkých pohybových schopností raketového protiletadlového dělostřelectva nebude možno v průběhu operace zabezpečit raketovým PLD obranu tankových svazků na odpovídajících výškách, neboť na jednotlivých směrech rychle pronikající tankové svazky bu-

dou neustále vycházet z okruhu dosahu účinné působnosti raketového PLD. Obranu těchto svazků na výškách nad dosahem malorážního PLD bude nutno řešit stíhacím letectvem. Poněvadž nejen letiště, ale i naváděcí stanoviště stíhacího letectva budou v hloubce v poměrně značné vzdálenosti od těchto rychle pronikajících tankových svazků, stane se nutností, aby u velitele PVO tankové divize byl představitel stíhacího letectva s potřebnou spojovací technikou a naváděcím radiolokátorem. Jako naváděcího radiolokátoru může být ve výjimečných případech použito i některého z řídicích radiolokátorů organického nebo posilového protiletadlového dělostřelectva, působícího v sestavě tankové divize. Toto nové pojetí organizace PVO tankových svazků si vyžádá zvýšené nároky nejen na velitele a štáb PVO armády, ale i tankové divize. Nemalou úlohu při zabezpečení boje těchto tankových divíží bude mít i včasné zjišťování prostředků vzdušného napadení a uvědomování o nich. Rychlé pronikání tankových svazků na směrech a jejich odpoutávání od celkového systému průzkumu si vynutí, aby na směrech postupu tankových divíží postupovala i radiotechnická hláska.



V soudobých podmínkách si vyžaduje zvýšené pozornosti také organizace PVO vzdušných výsadků. Vzdušné výsadky při využití účinků atomových zbraní a raket budou plnit bojové úkoly v těsné součinnosti s útočícími vojsky, hlavně s tankovými svazky, rychle pronikajícími do hloubky sestavy nepřítele. Kromě výsadkového vojska mohou jako vzdušní výsadek působit také motostřelecké útvary, vysazované z vrtulníků. Protivzdušná obrana přípravy a vysazení vzdušných výsadků musí být předem plánována, aby bezprostředně podle vzniklé situace po vydání rozkazu k vysazení mohl být výsadek převezen a použit bez časových a materiálových ztrát. Jedině účinná PVO napomůže úspěšně zasadit výsadek a zabezpečení jeho činnosti přisvědčí k dalšímu rozmachu vysokého tempa postupu především tankových svazků. Obranu výsadku v prostoru soustředění, nakládání a přepravy bude nutno zabezpečovat hlavně raketovým protiletadlovým dělostřelectvem, v dalším pak v blízkosti a v samém prostoru zasazení stíhacím letectvem, popřípadě prostředky PLD působícími v sestavě odtržených prvosledových tankových divíží. Význam součinnosti jednotlivých prostředků PVO nabývá za této

situace zvláštního významu. Rozsah činnosti náčelníků PVO výsadkových brigád, popřípadě velitelů PVO motostřeleckých pluků nabývá v tomto novém pojetí organizace PVO kvantitativního zvratu, neboť stupeň decentralizace součinnosti se stíhacím letectvem bude zasahovat až k těmto útvaram. Tyto otázky je nutno sledovat a je nutno hledat nejvhodnější formy usku-tečňování součinnosti především tím, že velitelé vysazovaných vojsk budou uplatňovat požadavky na stíhací ochranu.

Systém radiolokačního průzkumu vzdušného nepřítele a uvědomování vojsk a objektů týlu armády

Úspěšný zásah aktivních prostředků PVO je v rozhodující míře závislý na včasné zjištění vzdušného nepřítele. Včasné a na denních povětrnostních podmínkách nezávislé zjišťování vzdušných cílů mohou v současné době zabezpečit jedině radiolokační průzkumné prostředky. Proto je nutno provádět v armádě nepřetržitý radiolokační průzkum jak při přípravě, tak i při vedení operace. Systém radiolokačního průzkumu u armády vytvářejí radiotechnické hlásky PVO a radiolokátory raketového a hlavně protiletadlového dělostřelectva působícího v sestavě armády. Tento radiolokační systém armády pracuje v těsné součinnosti s radiolokačním systémem PVO státu, sousedních armád a nadřízeného velitele. Především v počátečním období války se bude vojsková PVO opírat v otázkách průzkumu vzdušného nepřítele a uvědomování o něm o systému PVO státu.

Celkový systém radiolokačního průzkumu vzdušného nepřítele organizuje nadřízený velitel. K zabezpečení tohoto průzkumu je třeba vytvořit u armády souvislé radiolokační pole pro zjišťování vzdušných cílů od malých až do stratosférických výšek, a to jak na přístupech k přednímu okraji vlastních vojsk, tak i v hloubce pásma činnosti armády. Vytvoření takového pole musí zabezpečit radiotechnické hlásky PVO. V závislosti na šířce pásma armády, rozmístění radiotechnických prostředků, sousedů, nadřízeného velitele a prostředků PVO státu a v závislosti na charakteru terénu mohou být v první linii rozvinuty až dvě radiotechnické hlásky PVO armády. Aby bylo zabezpečeno souvislé zjišťování vzdušných cílů alespoň od výšky 500 m výše, je nutné, aby rozstupy mezi radiotechnickými hláskami nebyly větší než 40 km. Radiotechnické hlásky se umísťují

na úrovni čelního palebného sledu raketového protiletadlového dělostřelectva, tj. ve vzdálenosti 8 až 15 km od předního okraje. Hloubku radiolokačního pole vytvářejí radiotechnické prostředky PVO státu nebo radiotechnické hlásky nadřízeného velitele.

Hlásky radiotechnické roty armády, které nejsou rozvinuty, budou tvořit zálohu. Této zálohy bude používáno k narůstání radiolokačního pole během operace nebo k nahrazování ztrát způsobených především nepřátelskými údery zbraní hromadného ničení. V průběhu operace je nutno provádět přemísťování radiotechnických hlásek PVO armády tak, aby každého dne operace byla vytvořena jednou až dvakrát nová přední linie hlásek.

V podmínkách útočné operace budou se záložní radiotechnické hlásky přemísťovat hned po zahájení útoku za divizemi prvního sledu, aby včas dosáhly prostoru určeného pro rozvinutí. Po dosažení bojové pohotovosti vytvářejí tyto hlásky první linii, zatím co hlásky, které vytvářely první linii při zahájení útoku, provádějí přemísťování pokračováním. V obranné operaci jsou výhodnější podmínky pro podrobnější průzkum záložních postavení. Je-li v obranné operaci soustředěno úsilí armády na druhé pásmo obrany, budou připravována záložní postavení radiotechnických hlásek na prvním i druhém pásmu obrany, a to především na směrech předpokládaného protiúderu.

Shromažďování a vyhodnocování údajů o vzdušném nepříteli, jakož i uvědomování aktivních prostředků PVO, vojsk a objektů týlu je prováděno z velitelského stanoviště radiotechnické roty armády, které se rozmísťuje v prostoru velitelského stanoviště velitele vojska PVO armády. Uvědomování vojsk o vzdušném nepříteli může být prováděno i přímo z radiotechnických hlásek. Tento způsob má výhodu v tom, že vojska dostávají informace za minimální dobu, avšak nevýhodu mají v tom, že informace nejsou předběžně vyhodnoceny. Vzhledem k charakteru předpokládané činnosti vzdušného nepřítel, který bude působit malými skupinami letounů a jednotlivými letouny a který se bude snažit vytvářet nepřehlednou a složitou vzdušnou situaci, bude účelné provádět v armádě uvědomování jak centralizované, tj. z velitelského stanoviště radiotechnické roty, tak i decentralizované, tj. přímo z radiotechnických hlásek. Včasné uvědomování aktivních prostředků PVO o vzdušné situaci vytváří předpoklady pro jejich včasné a úspěšné zásahy proti vzdušnému nepříteli a včasné uvědomování vojsk a objektů týlu armády vytváří předpoklady

pro včasné rozptýlení sil a prostředků, pro skrytí živé síly a pro přijetí všech opatření směřujících k snížení účinků úderů vzdušného nepřítel.

Poněvadž činnost radiotechnických prostředků je poměrně snadno zjištělná, nabývá v současných podmínkách zvláštního významu maskování této činnosti. Nesprávně organizovaná a neukázněná činnost prostředků radiolokačního průzkumu může být snadno příčinou odhalení nejen hlavního uskupení vojsk, ale i zámyslu operace.

Činnost prostředků protiradiotechnického rušení v systému PVO armády

Podle situace může být armáda pro operaci zesílena prostředky protiradiotechnického rušení radionavigačních a leteckých radiolokačních prostředků. Použitím protiradiotechnických prostředků je nepříteli znemožňováno nebo ztěžováno mířené letecké bombardování a při zarušení rádiových prostředků velení (VKV) je narušováno navádění, popřípadě i součinnost takového letectva nepřítel.

Prostředky protiradiotechnického rušení je používáno v součinnosti s ostatními prostředky PVO armády především k ochraně hlavního uskupení vojsk armády na hlavním směru a k ochraně jiných důležitých objektů v celé hloubce pásma armády. Protiradiotechnické prostředky rušení radiolokačních bombardovacích zaměřovačů nepřátelských letounů se při plnění bojového úkolu rozvíjejí po družstvech. Při ochraně hlavního uskupení vojsk se rozvíjejí jednotlivá družstva přímo v bojových sestavách bráněných vojsk s rozstupy 2 až 3 km a při ochraně objektů menších rozměrů a bodového charakteru je účelné rozvíjet družstva kolem tohoto objektu s rozstupy maximálně do 4 km. Protiradiotechnické prostředky rušení radionavigačních a rádiových prostředků (VKV) se mohou umísťovat ve stejných prostorech s prostředky rušení radiolokačních bombardovacích zaměřovačů.

V průběhu operace je prováděno přemísťování protiradiotechnických prostředků rušení v souladu s postupem bráněných vojsk a objektů tak, aby jejich ochrana se nezpokořovala. V závislosti na soudobých tempech operací provádějí prostředky protiradiotechnického rušení jedno, maximálně dvě přemísťování za 24 hodin. Přemísťování je prováděno tak, aby chráněná vojska byla zabezpečena většinou sil a prostředků protiradiotechnického rušení v důležitých fázích operace. Proto se v útočné operaci

rozmisťují tyto prostředky v prostorech činnosti hlavních sil armády, v prostorech zasažení druhých sledů, v prostorech, kde je prováděno obklíčování a ničení větších sil nepřítele, v prostorech přechodů přes důležité vodní toky apod. V obranné operaci budou provádět přemísťování především do prostorů rozvinutí protiúderného uskupení vojsk armády.

Stíhací letecká ochrana vojsk a objektů týlu armády

Ochrana vojsk a objektů týlu armády stíhacím letectvem není prováděna v rámci armády, ale je organizována starším náčelníkem. Stíhací leteckou ochranu provádějí jednotky stíhacího letectva vyčleněné pro úkoly PVO vojsk. Charakter předpokládané činnosti vzdušného nepřítele i s přihlédnutím k možnostem pozemních prostředků PVO armády při boji s nepřátelskými jednotlivými letouny, skupinami letounů a řízenými střelami vyžaduje, aby v pásmu armády působila hodnota do jedné stíhací letecké divize. Pozemní prostředky PVO armády plní úkoly při ničení nepřátelských prostředků vzdušného napadení v těsné součinnosti se stíhacím letectvem působícím v pásmu armády. Toto stíhací letectvo však do operační podřízenosti armády nepřechází. Poněvadž velitel vojska PVO armády odpovídá v celém prostoru armády za PVO vcelku, stává se při řešení otázek součinnosti mezi pozemními prostředky PVO armády a stíhacím letectvem rozhodujícím orgánem, který má právo v potřebném období ovlivnit činnost stíhacího letectva. K zabezpečení těsné součinnosti prostředků PVO v soudobé operaci armády je nutno rozmísťovat v společném prostoru orgány velení PVO armády s orgány velení stíhacího letectva působícího v pásmu armády.

V podmínkách zvýšené a intenzivní činnosti vzdušného nepřítele a při jeho hromadných úderech na vojska a týlové objekty armády, kdy situace vyžaduje zesílení ochrany stíhacím letectvem, bude nutno používat hlavních sil stíhacího letectva na úkor sousedních, popřípadě druhořadových armád.

Velení, součinnost a spojení vojsk PVO armády

U armády organizuje protivzdušnou obranu velitel PVO se svým štábem na základě rozhodnutí velitele armády a pokynů nadřízeného velitele PVO.

Při plánování operace obdrží štáb vojska PVO armády od nadřízeného velitele vedle základních úkolů PVO pokyny pro organizování a uskutečňování součinnosti se stíhacím letectvem, údaje o posílení armády a o objektech, které budou v pásmu armády bráněny jeho prostředky.

Kromě toho nadřízený velitel PVO vydá základní pokyny pro organizaci jednotného radiolokačního průzkumu vojsk.

Při rozpracování opatření PVO spolupracuje štáb vojska PVO armády s operačním oddělením, průzkumným oddělením, spojovacím oddělením, orgány dělostřeleckého vyzbrojování a podle povahy řešených úkolů i s dalšími odbornými veliteli (náčelníky).

Během operace velitel vojska PVO na základě rozhodnutí velitele armády usměrňuje činnost vojsk PVO, řídí manévry protiletadlových, radiotechnických a protiradiotechnických prostředků a s velitelem nebo zástupcem velitele stíhací letecké divize upřesňuje součinnost raketového a hlavně protiletadlového dělostřelectva se stíhacím letectvem při odrazení náletů vzdušného nepřítele.

Nepřetržitě a pružně velení prostředkům PVO vyžaduje, aby štáb vojska PVO armády byl rozdělen na dva sledy velení a měl své prvky jak na velitelském, tak na představeném velitelském stanovišti armády.

Na PVS armády bude jen nezbytný počet důstojníků ze štábu vojska PVO s úkolem udržovat úzký kontakt s vševojskovou operační skupinou a zabezpečovat informovanost velitele armády o vývinu vzdušné situace. Tím bude dosaženo, že opatření PVO budou v neustálém souladu s rozhodnutími velitele armády vydávanými podle konkrétní vzniklé situace. Přítomnost velitele PVO armády nebo náčelníka štábu na PVS bude odůvodněná jen v těch případech, kdy půjde o zásadní změny v činnosti vojsk, které nebyly předvídané plánem operace.

Hlavním místem velení PVO je velitelské stanoviště PVO rozmístěné v prostoru VS armády. Základním předpokladem k úspěšnému velení je požadavek, aby velitel a štáb vojska PVO nepřetržitě znali vzdušnou a pozemní situaci nepřítele i vlastních vojsk a měli možnost bezprostředně řídit činnost podřízených vojsk. Splnění tohoto požadavku může zabezpečit mobilní velitelské stanoviště PVO armády, vybavené potřebnou spojovací technikou a zařízením pro nepřetržitě zobrazování okamžité vzdušné situace.

Hlavními prvky velitelského stanoviště PVO jsou:

— středisko velení a radiolokačního průzkumu a

— vysílací středisko.

Do sestavy střediska velení a radiolokačního průzkumu patří:

- pohyblivý operační sál PVO,
- radiolokační středisko a
- přijímací středisko.

Z pohyblivého operačního sálu je usku-
tečňováno řízení činnosti prostředků PVO
při odrazení vzdušného nepřítele vydáváním
krátkých rozkazů hovorovými a signálními
tabulkami pomocí elektrických pojítek.
V nejdůležitějších obdobích operace při
intenzivní činnosti prostředků vzdušného
napadení bude velitel vojska PVO (náčelník
štábu vojska PVO) osobně řídit z pohybliv-
ého operačního sálu činnost svých podří-
zených vojsk.

V radiolokačním středisku jsou shro-
mažovány a vyhodnocovány údaje všech
druhů průzkumu vzdušného nepřítele a pro-
váděno z něho uvědomování prostředků
PVO, vojsk a objektů týlu o vzdušné si-
tuaci.

Přijímací a vysílací středisko zabezpe-
čuje spojení s podřízenými vojsky, nadří-
zeným velitelem, sousedy, popřípadě se
štábem spolupracujícího stíhacího letectva
a radiotechnickými prostředky PVOS. Po-
užití rádiových stanic velké a střední
výkonu v systému spojení PVO vojsk bude
vyžadovat jejich dálkové ovládání ze stře-
diska velení a radiolokačního průzkumu a
jejich rozmístění v dostatečné vzdálenosti
od velitelského stanoviště armády.

Zvláštní význam v PVO má organizace
součinnosti. Podstata součinnosti spočívá
v zabezpečení sladěné bojové činnosti všech
prostředků PVO — co do cíle, času a místa
— k ničení vzdušného nepřítele. Součinnost
vojsk PVO organizuje a řídí velitel vojska
PVO armády na základě rozhodnutí velitele
armády a podle pokynů nadřízeného velite-
le vojsk PVO.

Při organizaci součinnosti se řeší tyto
hlavní otázky:

- součinnost raketového a hlavního PLD
se stíhacím letectvem;
- součinnost radiolokačního průzkumu ar-
mády s radiolokačními prostředky sou-
sedních armád a PVOS;
- součinnost pozemních prostředků PVO
mezi sebou a s bráněnými vojsky;
- součinnost se štáby civilní obrany.

Nejsložitější otázkou v organizaci a pro-
vádění součinnosti stále zůstává sladění čin-
nosti raketového i hlavního protiletadlov-
ého dělostřelectva se stíhacím letectvem.
Zásady organizace součinnosti určuje nad-
řízený velitel vojska PVO. Štáb vojska PVO

armády jen upřesňuje praktické její prová-
dění při odrazení vzdušného nepřítele.

Možnosti stíhacího letectva pro včasné
střetnutí s cíli, které působí zvláště v men-
ších výškách na první sledy chráněných
vojsk, jsou omezené. K střetnutí bude zpra-
vidla docházet až nad předním okrajem
v dosahu účinné palby raketového i hlav-
ňového protiletadlového dělostřelectva. Tato
okolnost si vynucuje organizovat a usku-
tečňovat součinnost v jednom prostoru, a to
rozdělením vzdušných cílů mezi pozemní
prostředky PVO a stíhací letectvo s přihléd-
nutím k výšce a náletovým směrům cílů a
možnostem zásahu jednotlivých prostředků.
Při rozdělování cílů bude nutno zachovávat
zásadu, že hlavního protiletadlového dělostře-
lectvo vede palbu na cíle, na které ne-
útočí stíhací letectvo, a stíhací letectvo ničí
cíle, proti nimž nepůsobí raketové proti-
letadlové dělostřelectvo. Při obraně jednot-
livých důležitých objektů týlu značnými
silami hlavního a raketového protiletad-
lového dělostřelectva může být součinnost
se stíhacím letectvem organizována i podle
prostorů.

Úspěšné součinnosti pozemních pro-
středků PVO se stíhacím letectvem může
být dosaženo jen za předpokladu, že bude
zabezpečeno jednotné chápání vzdušné si-
tuace na velitelských stanovištích PVO
vojsk i stíhacího letectva. Splnění tohoto
požadavku vyžaduje, aby na VS PVO ar-
mády byl velitel nebo zástupce velitele stí-
hací letecké divize s částí svého štábu a
potřebnou spojovací technikou. Z hlediska
pružného velení všem prostředkům PVO a
jejich ekonomického a sladěného použití
by bylo nejúčelnější, aby VS PVO armády
a VS stíhací letecké divize bylo společné.

O zásahu jednotlivých prostředků PVO
rozhoduje velitel PVO armády, který rovněž
zabezpečuje předání rozkazů a signálů sou-
činnosti vojskům PVO armády. Proniknutí
signálů k stíhacímu letectvu jak na letiš-
tích, tak ve vzduchu zabezpečuje příslušný
velitel (zástupce) stíhacího leteckého
svazku.

Při uskutečňování součinnosti radio-
lokačních prostředků působících v pásmu
armády bude nutno rozmístit radiotechnické
hlásky tak, aby bylo vytvořeno souvislé
radiolokační pole a byla zabezpečena vzá-
jemná informovanost o vzdušné situaci.
Štáb PVO armády bude především upřes-
ňovat rozmístění a grafikon činnosti radio-
technických hlásek a radiolokátorů rake-
tového a hlavního protiletadlového dělo-
střelectva, číslování a způsob předávání
cílů, opatření k uvědomování vojsk a týlo-

vých objektů armády a možnosti využití radiotechnických hlásek pro navedení stíhacího letectva.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat opatřením na zabezpečení činnosti radiolokačních přístrojů při nepřátelském rušení. Do plánu těchto opatření musí být zahrnuto časové a prostorové využití všech radiolokačních prostředků PVO, včetně řídicích radiolokačních hlavních a raketového protiletadlového dělostřelectva.

Důležitým úkolem, který úzce souvisí s radiolokačním průzkumem, je zabezpečit proniknutí zpráv o činnosti vlastního letectva k vojskům PVO. Štáb vojska PVO musí podrobně rozpracovat podle pokynů nadřízeného velitele způsoby informování o plánované i o neplánované činnosti stíhacích, bombardovacích, bombardovacích stíhacích a průzkumných letounů nad prostory činnosti vojsk.

Součinnosti mezi pozemními prostředky PVO armády se dosáhne především organizací jednotného systému průzkumu a udávání cílů a nepřetržitou vzájemnou výměnou údajů o vzdušné situaci a vlastní činnosti. Jedině na základě těchto předpokladů lze dosáhnout sladění činnosti všech pozemních prostředků PVO armády. Budou-li armádě přiděleny protiradiotechnické útvary (jednotky), je třeba sladit činnost všech radiotechnických prostředků PVO s činností těchto útvarů (jednotek). Především bude nutno vzájemně upřesnit rozmištnění a způsob činnosti protiradiotechnických jednotek a radiotechnických prostředků PVO působících v pásnu armády.

Rozhodující význam pro velení prostředkům PVO armády má organizace a udržení nepřetržitosti a neseňhávajícího spojení. Spojení PVO v armádě organizuje spojovací náčelník štábu PVO armády podle pokynů náčelníka štábu vojska PVO a nařízení nadřízeného velitele PVO.

Pro zabezpečení spojení PVO je účelné používat především rádiových, směrových, pohyblivých a signálních spojovacích prostředků. Linkových spojovacích prostředků

bude možno používat jen v omezeném rozsahu.

Spojení PVO v armádě se organizuje především k tomu, aby se zabezpečilo

- velení prostředkům PVO,
- součinnost mezi prostředky PVO,
- průzkum vzdušného nepřítele a uvědomování vojsk a týlových objektů armády.

K zabezpečení velení se zřizuje rádiová síť velitele PVO armády, s rádiovými stanicemi velitelů armádních protiletadlových dělostřeleckých skupin raketového a hlavněho protiletadlového dělostřelectva a velitelů PVO motostřeleckých a tankových divízi. Je-li armáda posílena samostatným protiradiotechnickým útvarem, vyčleňuje do této sítě štáb tohoto útvaru svou rádiovou stanicí. Při dostatečném množství spojovacích prostředků je výhodné zřídit samostatné rádiové síť velitele PVO armády jak pro msd a td, tak i pro armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny. V rádiové síti organizované nadřízeným velitelem bude pracovat rovněž rádiová stanice velitele PVO armády.

K zajištění součinnosti mezi stíhacím letectvem a prostředky PVO armády je účelné organizovat zvláštní rádiovou síť, v níž budou předávány signály o přednostním zásahu protiletadlového dělostřelectva nebo stíhacího letectva a informace o činnosti vlastního letectva, které působí v pásnu činnosti armády. V této rádiové síti je třeba mít přijímače všech skupin protiletadlového dělostřelectva a štáb PVO motostřeleckých a tankových divízi.

K zabezpečení vzdušného průzkumu se zpravidla organizují rádiové směry a síť hlášení a velení radiotechnických hlásek armády a k uvědomování vojsk rádiové síť výstrahy.

Podle situace bude radiolokační středisko v pásnu armády udržovat spojení s nejbližším radiotechnickým praporem frontu nebo radiotechnickým uzlem PVOS. V každém případě bude nutné, aby přijímací středisko zabezpečilo odposlech rádiových sítí výstrahy staršího velitele nebo PVOS a rádiové síť velení a navedení stíhacího letectva.

Závěr

Soudobá protivzdušná obrana armádní operace znamená sladění použití pozemních prostředků PVO armády mezi sebou a se stíhacím letectvem působícím ve prospěch vojsk a objektů armády. Při organizaci protivzdušné obrany v soudobé operaci je nutno přihlížet ke všem specifickým zvláštěnostem, v nichž bráněná vojska i prostředky PVO budou plnit své úkoly.

Základem použití prostředků PVO armády je jejich soustředění k obraně hlavního uskupení vojsk na hlavním směru a k obraně nejdůležitějších objektů týlu armády. Podmínkou úspěšné činnosti prostředků PVO je včasné přeskupení a provádění manévru v průběhu operace, udržování nepřetržité součinnosti, jakož i stálá pohotovost k vedení bojové činnosti. Úspěchem v boji se vzdušným nepřítelem při obraně vojsk a objektů armády lze v soudobých podmínkách dosahovat úspěchu jedině na základě těsné součinnosti všech prostředků PVO a na základě pružného velení při maximálním využívání všech bojových vlastností jednotlivých prostředků PVO, které zabezpečují úspěšné splnění úkolů armádní operace.

В статье авторы приводят свои взгляды по принципам ведения противовоздушной обороны в современной операции в условиях общего управления всеми наземными средствами ПВО войск. Они придают особое значение целесообразному и согласованному применению отдельных средств ПВО в разных видах армейской операции.
